

Till våra politiker

□ I förra numret av Ny Värld citerade vi Wien-kardinalen Königs maningsord till politikerna inför parlamentsvalen i Österrike. Han varnade för en propaganda där motparterna stämplar varandra som fiender. "Politikerna skall även efter en hård valkampanj kunna räkna varandra handen som människor."

● Kardinalens appell bör gälla all politisk debatt. Och den är brännande aktuell i flera länder som nu står inför en kulminerande valkampanj.

Det politiska klimatet hårdnar också i vårt land. Massmedia medverkar. Där försöker man göra politiska debatter till ett slags boxningsmatcher. Minsta blotta hos en motståndare utnyttjas för att slå honom knockout.

En djupare orsak till klimatförsämringen är säkerligen att vårt land som så många andra demokratiska nationer kluvits i två jämnstarka politiska block. Utgången av valkampen om majoritet och regeringsmakt avgörs av några få procent röster. För vardera blocket gäller det att med nära nog alla medel vinna dessa vankelmodiga marginalväljare.

● Det borde vara självklart i en demokrati att politikerna kan räkna varandra handen som människor efter en valkampanj.

Är det för mycket begärt att de även under valkampen lyder åttonde budet "att icke beljuga, förråda, baktala eller illa berykta vår nästa, utan urskulda honom, tänka och tala väl om honom och tyda allt till det bästa"? N.G.E.

**Prenumerera på
NY VÄRLD 1979**
Årsprenumeration 35: — kr
Postgiro 70 98 70—0
(Idé och Kultur)

Skolans normer eller samhällets?

"Då och då blir någon av våra skolor föremål för en ovälkommen publicitet. Orsaken kan vara uppgifter om våld, oärlighet, vandalisering eller omoral. Men man tycks underförstått utgå ifrån att våra skolor i ett samhälle med ökande våld, oärlighet, vandalisering och omoral skulle vara tempel av renhet i tankar, ord och gärningar. Hur realistiskt är det att räkna med att skolan ska ställa upp och behålla höga normer på alla dessa områden alldeles oberoende av de normer som gäller i samhället utanför skolan?"

□ FRÅGAN STÄLLS i en uppmärksammat skrivelse som mot bakgrund av den aktuella skolsituationen i England publicerats av utbildningsnämnden i grevskapet Avon. Känns situationen igen i Sverige? Vad säger vår skolminister?

Vi återger här nedan några utdrag ur skrivelsen där utbildningsnämnden inledningsvis konstaterar att stödet för skolan i dess gamla roll har fallit samman eller i varje fall försvagats. Härigenom har tyngre bördor lagts på skolan.

"Regelbundet yrkesarbete och så mycket övertid som möjligt för båda föräldrarna betyder ofta att de inte ens märker barnens fysiska och emotionella behov eller, om de märker dem, ger dem en låg prioritet eller överläm-

nar dem till skolan och andra institutioner.

De flesta av oss har erfarit hur meningslöst det är med fromma förmaningar när vi har att göra med unga människor, men vi vet också hur ivrigt de tar efter vad de ser och hör.

Under efterkrigstiden har vi sett en skrämmande ökning av antalet äktenskap som slutar med skilsmässa. Kanske har kulturen av en överromantisk föreställning om äktenskapet tillsammans med en större lätthet att få skilsmässa lett till att vi alltför lätt accepterar en upplösning av äktenskapet som utvägen ur konflikter.

Vilken orsaken än är, så är det barnen som drabbas av de brutna äktenskapen. Den fysiska och emotionella

Forts. sid. 7

Världskonferens om 'klyftorna'

□ Sommarens världskonferens för moralisk upprustning i Caux i Schweiz inleddes den 14 juli och avslutas den 3 sept. Huvudtema blir "Att överbygga klyftorna" och i den nu föreliggande inbjudan till konferensen erinras om klyftorna i dagens värld mellan rika och fattiga, mellan Nord och Syd, mellan föräldrar och tonåringar, mellan arbetsgivare och arbetstagare, mellan svarta och vita.

"Men för att överbygga dessa klyftor", heter det i inbjudan, "måste vi först ta itu med dem som finns

- mellan de demokratiska ideal vi proklamerar, och de politiska och demokratiska realiteter vi tolererar,
- mellan de moraliska och andliga värden vi säger oss försvara, och de skandaler som dagligen avslöjas,
- mellan vad vi skulle vilja vara, och vad vi verkligen är.

Forts. sid. 6

Att vara demokrat

□ ATT VARA DEMOKRAT... Det kanske borde vara så att vi skulle ställa oss frågan: Vad är det?

Först tänker man: Det kan väl inte vara någon konst att besvara. Men hur är det egentligen? Vad menar du med demokrati? Har du gjort det klart för dig någon gång?

De flesta av oss vet att ordet kommer från grekiskan och betyder folkvälde-folkstyrelse. De flesta svenskar kopplar samman detta med parlamentarism d. v. s. att man väljer en riksdag som är grunden för regeringens maktutövning.

Men sedan finns det en del människor som anser att demokrati icke är bundet till parlamentarism. Man avskaffar parlamentarismen och inför något som kallas folkdemokrati och betonas sitt demokratiska sinnelag genom att namnet på staten ofta innehåller Folkets Demokratiska Republik N.N. Ofta är styrelsesättet där diktatoriskt och/eller enpartibundet. I dessa sammanhang måste jag alltså försöka göra klart för mig vad jag själv menar med demokrati.

Till detta kommer att vi inom vårt land talar om en rad "demokratier". I LO:s stadgar talar man om politisk, social och ekonomisk demokrati. Det finns ord som boendedemokrati, arbetsplatsdemokrati, skoldemokrati ja, t. o. m. demokrati i hemmet. Tar man upp allt detta så verkar det som om det är fråga om en livsform snarare än ett politiskt system, då vi idag i vårt land talar om demokrati.

Demokratin skall ju genomsyra hela samhället, hem, skola, arbetsplats, kommunalt och politiskt liv. Det kan-

ske är så att varje människa utifrån sin situation har ansvar för demokratin vidareutveckling? Det kanske är så att om inte demokratin vidareutvecklas, så går den baklänges?

Min förhoppning är att med denna artikel väcka intresse för att få fram människors idéer om demokratin. Själv har jag formulerat min inställning i det som står i en speciell ruta

Demokrati är den förnämsta av alla mänskliga sammanlevnadsformer. Den visar tilltro till den vanliga människans omdöme, förnuft och samvete. Den är emot allt elitstyre. Den bygger på att varje medborgare skall ge in mer i gemenskapen än någon diktator kan kräva.

John Söderlund

och förhoppningsvis skall det flyta in bidrag från läsekretsen, antingen egna formuleringar eller citat som är ägnade att klargöra begreppet demokrati.

En gång hörde jag Gunnar Nilsson tala över ämnet och han sa: "Demokratin måste erövrats av varje generation." Olof Palme har sagt: "Demokrati, det är svårt det."

I tider då resonemang om löntagarfonder, MBL-avtal och Aman-lagar tycks fördjupa klyftorna i samhället kanske det kan vara värt att sluta en artikel om demokrati med några kloka ord av Per-Albin Hansson i 1928 års remissdebatt. Han var då oppositions-

ledare och angrep de lagar som den borgerliga regeringen lagt fram. Per-Albin blev ju sedan en fadersgestalt för hela svenska folket och han myntade också uttrycket "det goda folkhemmet" om vårt land. Lagen, det var fråga om, var lagen om arbetsdomstol som dåtidens arbetare protesterade starkt emot såväl politiskt som fackligt. Nu är det arbetsgivarna som protesterar mot lagstiftningen.

"Liksom vägen till politisk demokrati var lång och mödosam räknar vi med att den fulla industriella demokratin endast så småningom mer att genomföras", yttrade Per-Albin Hansson i den nyssnämnda remissdebatten.

"Det finns ännu mycket av fördommar att övervinna å ömse sidor. Arbetsgivarna och arbetsledarna är tåliga om sitt; de är rädda för att 'ningen skall förlora sin myndighet, sin rörelsefrihet, sin driftighet. En del arbetare ser med misstro på en nyordning som i vissa fall kan komma att lägga på dem ett betydande ansvar, utan motsvarande kompensation genom ökad andel i avkastningen.

På båda sidor tänker man nog ännu i allmänhet först och mest och litet för mycket på sig själv. Här behöver allmänandan utbredas och det är min tro att en allvarlig undersökning av problemet skall kunna övertyga många om att en sådan allmänhänsyn visst icke står i strid med de enskildas intressen, att man även här kan på ett gott sätt samtidigt tjäna allmänt och eget bästa."

John Söderlund

"Västerlandets fattigdom"

□ MODER TERESA, ordenssystem som blivit känd och hedrad världen över för sin kärleksverksamhet i Calcuttas slum, har nu också promoverats till hedersdoktor vid Cambridgeuniversitetet. I sitt promotionstal inför det lärda auditoriet talade hon enkla ord om kärleken som börjar i hem och familj:

— Jag tror att vi alla måste förstå att kärlek börjar därhemma. I dag blir vi alltmer varse hur allt lidande i världen har börjat i hemmet. I dag har vi inte ens tid att se på varandra, att tala med varandra, att glädja varandra, inte ens när våra barn förväntar sig det av oss eller när mannen förväntar sig det av sin hustru eller hustrun av

sin man. Vi är mera och mera borta från hemmet och får allt mindre och mindre kontakt med varandra.

— Jag tänker att här börjar kärleken: den börjar i hemmen. Var finns i dag våra åldringar? De är på ålderdomshem. Var är det ofödda barnet? Var? Dött. Förbi. Varför? Därför att vi inte vill ha det. Jag tycker det är en stor fattigdom att i västerlandet ett barn måste dö därför att vi är rädda för att livnära det och fostra ett barn till. Barnet måste dö innan det är fött. Är inte det en stor fattigdom?

— Rädslan för att man i en familj måste ta hand om ytterligare en gammal människa gör att människan blir förskjutet; och dock måste vi en dag

möta Herren. Vad skall vi svara honom då han frågar efter det lilla net, efter våra gamla föräldrar som alla är hans skapelser, Guds barn. Hur skall svaret lyda?

□ JAG KAN INTE BEVISA att det finns en Gud, för att nu använda en vedertagen term — jag kan säga alltings skapare eller vad du vill.

— Jag kan inte bevisa det, men jag vill säga att jag har all anledning att förmoda att alla de människor, i olika kulturer och från olika utgångslägen, människor med särskilda kvaliteter, många stora tänkare som har kommit till uppfattningen att det finns en Gud, de måste haft skäl för sin övertygelse.

(Nobelpristagaren i fysik 1978 Arno Penzias, intervjuad av Vår Kyrka.)

I väntan på Någon

□ NYLIGEN SÄG VI på Dramaten i Stockholm Samuel Becketts pjäs "I väntan på Godot". Den spelades för välbesatt salong fastän den stått på repertoaren länge. På andra scener i Europa har den också blivit en succé. Man kan fråga sig varför.

Det är en till ytan torftig pjäs, och ytligheten är till alla delar avsiktlig. Beckett är känd för sin reducering av uttrycksmedlen. Under två och en halv timmes speltid visar sig fem människor på scenen, men tre av dem är bara tillfälliga besökare. Resten av tiden rör sig två ensamma sjaskiga fikring ett avskalat träd på ett scengolv och mot den ödsligaste av kulisser.

De väntar på någon de kallar Godot. Man får intrycket av att de väntat på honom i alla tider och sällan att han ska komma. De tycks känna honom, inte ens veta vem han är eller hur han ser ut. Men någon gång i det förflutna gavs tydligen ett vagt löfte om ett sammanträffande vid obständigt tidpunkt här vid trädet. Eller var det någon annanstans? Säkra är de inte. Men nu törs de inte avvika från den plats som är troligast. "När Godot kommer, då är vi räddade", ropar en av dem med en entusiasm som annars inte hör hemma i deras tröstlösa prat under en tröstlös väntan.

Dialogen är nämligen lika förenklad som rörelserna och rekvisitan. Det återstår inte mycket att tala om och syssla med när livet har reducerats till överlevnad och väntan. Att ta av sig korna, klia sig i håret, dela en morot, blir till utdragna ceremonier och resonemang. Och allt upprepas gång på gång.

... att så mycket är kvar

Men de tillsynes enkla ritualerna är fulla av antydningar, anspelningar och citat, som håller åskådaren i spänning. Vi tvingas att känna igen oss själva och förvånas över att så mycket av oss är kvar när det mesta skalats bort av det vi kallar liv.

Nästan allt var tydligen förklädnad. Det som är kvar är det för oss alla gemensamma, hungern, behovet av gemenskap, skrämelsen och skrytet, längtan efter något slags frälsning.

I och med detta igenkännande kommer också humorn in. De två tras-hankarna på scenen är två olika människotyper som håller ihop och vet

sitt beroende men för det mesta talar och tittar förbi varann. Deras förhållande är en förtätning av turerna i alla intima mänskliga relationer. (Tre steg framåt) "Jag längtar efter dig, kom i min famn." (Tre steg bakåt) "Nu går jag härifrån för alltid. Vi är inte skapta för samma vägar". (Tre steg framåt) "Är du arg på mig? Räck mig din hand." Och så vidare.

Jag anar att Becketts reducering blir så fruktbar också därför att den inte ger plats för något färdigt budskap. Han arbetar med många tomrum, som väntar på att fyllas. Dit hör de många pauserna i dialogen. Dit hör det oinfriade löftet om ett möte med Godot. Kom det inifrån dem själva bara? Dit hör också ropet "Då är vi räddade". Räddade från vad? På den där scenen finns inte mycket kvar att bli räddad ifrån. Det är till något de vill räddas, men till vad? Det största tomrummet är givetvis den väntan, som är spelets själva tema. Och vem är Godot?

Gå in i tomrummen

Det blir åskådarens roll att gå in i tomrummen med sin egen erfarenhet och svara på de djupa svåra frågor, som Beckett i det här skådespelet lyckas göra ofrånkomliga.

Pjäsens bifigurer gör sina intåg på scenen vid ett par tillfällen när livsledan annars hotar att ta över helt. In kommer en herre och hans slav, ännu en välkänd parbildning i mänskligt liv. Förtryck och underkastelse

fungerar förenklat genom ett långt rep mellan de två, i ena änden en snara om slavens hals, i andra änden en ledarhand som drar åt när lydnad önskas. Vidrigare kan det knappast visas. Men det andra paret blir enbart stimulerat. Äntligen händer det nånting. De bekantar sig med nykomlingarna en stund. Men när dessa sedan drar vidare, konstaterar de evigt väntande, att absolut ingenting hänt. Spelet tar slut, och Godot kommer inte.

Eller kom han? Kände de inte igen honom? Såg och hörde de kanske inte? Var de förströdda och självupptagna? Var de kanske inte helt där, där på mötesplatsen?

Plötsligt grönskade det nakna trädets. Ingen iddes ta notis. Slaven plågades. Vem grep in? Slavdrivaren var blind, men ingen öppnade hans ögon. Den evige kompis, förresten, vem var egentligen han? Och den lille pojken, som två gånger kom och hälsade från Godot, varför tog de inte honom på allvar? Kanske var någon av dem Godot? Kanske var han där hela tiden och var i allt och alla?

Så är det ju med oss. Med seende ögon ser vi inte och med hörande öron hör vi inte. Och hur ska man kunna uppleva en närvaro, när man inte själv är närvarande?

Som åskådare känner man sig i varje fall ovanligt vaken och på plats inför detta säregna skådespel som handlar om fullhet genom att tala om tomhet. Det kan upplevas som ett infriat löfte, som ett möte med Någon man älskar.

Ingeborg Ekman

Sissela Boks bok om

Lögn och tillit

Var och en som försöker följa den svenska, och i någon mån den internationella debatten på tidningarnas kultur- och ledarsidor har på senare tid ofta haft anledning att notera en "ökad medvetenhet om de moraliska problemens innebörd".

Det citerade uttrycket återges här från en recension på Dagens Nyheters ledarsida av en i USA förra året utkommen och mycket uppmärksammad bok med titeln "Lying" (Att ljuga). Boken har redan sålts i 30.000 exemplar, vilket är en ovanligt stor upplaga

för en moralfilosofisk avhandling. Den är skriven av Sissela Bok, dotter till Alva och Gunnar Myrdal och verksam som lärare i medicinsk etik vid Harvarduniversitetet. Hennes doktorsavhandling 1970 handlade om döds-hjälp och hon har arbetat vid sjukvården som sakkunnig när det gäller den etiska sidan av medicinska experiment. Hon är medlem av det federala hälsovårdsdepartementets etiska råd som just nu behandlar frågan om provrörsbarn.

"Utgångspunkten för Lying har va-
► sid. 7

Thio Chan Bees direktlinje

□ DET KOM ETT BREV. Det kom från andra sidan världen. Det anlände den 28 december 1978. Avsändaren hade avlidit i Singapore den 13 december.

Den långsamma postgången är den naturliga förklaringen till att jag fick brev från en död man. Men innehållet i brevet var sådant att det tycktes komma från andra sidan om dödens skiljelinje.

Avsändaren var en kines, Thio Chan Bee, skolman och statsman. Han skriver bl.a.:

— Detta är kanske mitt sista jultrev till dig... I somras upptäckte läkarna att jag hade cancer i tarmen.

Jag upplevde det som en dödsdom.

Så kom jag plötsligt att tänka på J.C., en tidigare elev som sedan blev bankir. En dag när jag besökte honom började alla tre telefonerna i hans kontor att ringa samtidigt. Han tog två telefoner och hans sekreterare den tredje.

Efteråt frågade jag honom om han inte skulle installera en fjärde telefon.

— Vad menar du, frågade han.

— Jag menar direktlinjen till Gud. Du kan tala med honom och lyssna till honom lika naturligt som du och jag sitter här och pratar.

En dag installerade J.C. den fjärde telefonen. Den fungerade också när han senare blev dödssjuk.

Cancer — varför just jag?

Nu var det min tur att använda direktlinjen. Jag kom med vissa frågor, och svaren kom så småningom.

1) Varför skall just jag nu drabbas av cancer?

Svar: — Regnet faller på alla. Alla skall dö. Cancer kan drabba vem som helst. Denna gång drabbar den dig. Du måste lära dig att ta emot den på samma sätt som J.C. gjorde.

2) Kommer jag att överleva operationen? Är detta slutet för mig?

Svar: — Är det verkligen så viktigt? Du och jag är ju vänner. Vi har hittills varit vänner, och i livet efter döden kommer vi fortfarande att vara vänner. Varför bekymrar du dig?

Han har rätt. Det var försmaken av en evig vänskap, en del av det eviga livet som börjar här och nu, genom den fjärde telefonlinjen, direktlinjen till Gud.

Så långt Thio Chan Bees jultrev.

Det blev fyra operationer. I slutet av augusti blev han utskriven från sjukhuset. Men under hösten tillstötte komplikationer och i december avled han.

Ett brev hade dessförinnan kommit från hans dotterdotter: — Jag hoppas att direktlinjen till Gud kommer till användning... Kämpa på, morfar!

Son till rik köpman

Thio Chan Bees liv var långt och växlingsrikt. Han föddes på Sumatra i nuvarande Indonesien som son till en rik kinesisk köpman. Men pappan gjorde konkurs. Chan Bee fick slita sig fram på existensminimum. Han fick bo hos släktingar i Singapore och lyckades klara sig fram genom skolan med goda betyg. Pengar för högre studier fanns inte. Han fick vara glad för ett jobb som extralärare vid den skola han just lämnat.

Så genomgick Chan Bee en omvändelse. Den gav honom en kristen tro som höll genom många strapatser, bland annat den japanska ockupationen av Singapore 1942—1945.

Sedan hände något som kom honom att följa en annan väg än många som gått igenom en sådan omvändelse.

Vid den första världskonferensen för moralisk upprustning i Caux, Schweiz, 1946 mötte han den engelske journalisten, författaren och idrottsmannen Peter Howard.

Thio Chan Bee berättar därom i sina memoarer som utkom 1977 under titeln "Extraordinary adventures of an ordinary man" (En vanlig människas ovanliga äventyr).

— Howard ifrågasatte inte det faktum att Gud hjälpt många att lösa sina personliga problem. Men han sade något som vid detta tillfälle chockerade många av oss som mötte honom, särskilt mig. Han sade att om en människa var from bara för sig själv, sin familj och den omedelbara omgivningen men accepterade världen som den var, så tjänade hans fromhet ingenting till. En människas personliga fromhet måste sträcka sig längre än till hans egen familj och vänkrets. Den måste ha värde för hans folk och för världen.

I Caux hade Chan Bee studerat hur raskampen splittrar världen. Nu slog honom tanken att hans gudskontakt måste ha något att göra med den

Händelserna i vidstående artikel utspelas i Singapore och Malaysia. Stadsstaten Singapore ligger längst ned på Asiens sydostspets, där Malackahalvön skjuter ut som en sporre ur den asiatiska landmassan. Resten av halvön upptas av Malaysia och södra delen av Thailand. Kuala Lumpur är Malaysias huvudstad. Närmaste huvudstäder är Bangkok (Thailand), Phnom Penh (Kampuchea), och Jakarta (Indonesien). Majoriteten av Singapores befolkning är av kinesiskt ursprung. I Malaysia är de muslimska malayerna i majoritet. Indierna är den minsta folkgruppen.

splittring mellan kineser, malayer och indier som är en ödesfråga för den malayiska halvön. På den tiden var nuvarande Malaysia och Singapore båda en del av en engelsk koloni.

— Jag sökte upp Dato Onn bin Ja'afar, malayernas dynamiske ledare, och talade om vad jag varit med om i Caux. Det visade sig att han redan kände till moralisk upprustning från en konferens i San Francisco. Jag föreslog att han skulle bredda basen för det malayiska partiet så att det också kunde inkludera kineser och indier. Han svarade att det var fösent. 'Varför attackerar kinesernas ledare Tan Cheng-Lock mig i pressen? Jag vet att han är lojal mot detta land. Sådana som han och jag måste arbeta tillsammans för Malaya. Säg honom att han skall sluta med att angripa mig i pressen.'

Cheng-Lock var rasande

Thio Chan Bee sökte upp Cheng-Lock och en annan kinesisk ledare, Lee Kong-Chian. Det visade sig att denne också tidigare lärt känna moralisk upprustning. Cheng-Lock var rasande:

— Våra engelska kolonialherrar har sålt oss till de muslimska malayerna, sa han. Han tog de engelska förslagen som skulle ligga till grund för en författning och senare självständighet och kastade dem på golvet.

När han drog andan för att fortsätta sin tirad passade jag på att säga:

— Mr Cheng-Lock. Dato Onn sa till mig att han egentligen inte är emot er. Han tror att ni älskar Malaya lika mycket som han och att därför sådana som ni borde arbeta samman med honom.

Cheng-Lock blev stilla. — Sa han verkligen det? frågade han. — Vad mera sa han? Jag berättade. Han blev riktigt rörd. — Säg till Dato Onn att inte angripa mig så lovar jag att inte angripa honom, sa han.

Intensiva förhandlingar

En tid av intensiva och spännande förhandlingar, ibland avbrutna av strejker och demonstrationer, följde. Men resultatet blev en enighet mellan malayer, kineser och indier som höll och som blev grundvalen för Malaysias självständighet. Det har varit många kriser och ibland oroligheter. Men det försoningsverk som Chan Bee och andra inledde har burit frukt trots allt.

I företalet till Thio Chan Bees memoarer skriver Sir Malcolm MacDonald, som vid tiden för ovan beskrivna förhandlingar var kommissarie för dåvarande brittiska Sydostasien:

— *Författarens djupa kristna tro och hans gudsgemenskap genom meditation och bön har inspirerat hans tankar och handlingar. . . . Denna bok kastar ljus över viktiga händelseförlopp under de senaste decennierna och den är ett distinkt bidrag till samtidshistorien.*

Besök hos Chan Bee

När min fru och jag hösten 1967 vistades tre månader i Malaysia och Singapore var Thio Chan Bee en av värdar. Han tog mig med på till Syed Ja'afar Albar, en militant malayisk muslim, som på ett oväntat sätt blivit hans vän. Han hörde till en högerflygel i malayisk politik, som på 60-talet hotade den bräckliga enigheten mellan de tre befolkningsgrupperna. En morgon i meditation kom tanken till Chan Bee att besöka Albar. Han invände: — Men han är ju känd som en oförsonlig fiende till kineserna. Svaret kom i den 'fjärde telefonen': — Hur vet du det, när du aldrig råkat honom?! Besöket ledde till att Albar försonades både med kineserna och med de mera moderata muslimerna under Tunku Abdul Rahmans ledning.

Händelseförloppet finns filmat i do-

Herbert Wehner om förbundsdagskollegan Scheu:

— *Mänsklighet in i paragrafernas djungel*

□ De mänskliga relationerna är för en politiker och mellan politiker en fråga som alltmer aktualiseras i de flesta av världens parlament. När en politiker engagerar sig i detta avseende får hans livsinsats ofta betydelse långt utanför det egna partiet och det egna landets parlament.

En sådan politiker var den tyske socialdemokratiska förbundsdagsledamoten Adolf Scheu, som nyligen avled i en hjärtinfarkt i sin hemstad Wuppertal.

Den socialdemokratiska gruppordföranden i förbundsdagen Herbert Wehner sade vid Adolf Scheus jordfästning, enligt en tysk tidning: "Hans styrka låg i hans omsorg om människor. Han var inte de stora ordens människa utan den uthålliga utmaningens. Han såg som sin största uppgift att få mänsklighet in i paragrafernas djungel." Ministerpresidenten för Nord-Rhein Westfalen sade enligt samma källa: "Hans huvuduppgift var att hjälpa människor i nöd."

Scheu tog initiativ till en serie sammankomster för politiker i Caux i Schweiz för att skapa en internationell grupp politiker som kunde utbyta erfarenheter och hjälpa varandra till en djupgående förändring av motiv och attityder. Därigenom ville de finna

kumentärfilmen *Asiens Bestämmelse*. Thio Chan Bee — en vanlig kinesisk skollärare utan annan auktoritet än sin gudskontakt fick tjäna som brobyggare mellan fientliga folkgrupper i ett av världens oroligaste hörn.

Bror Jonzon

Extraordinary adventures of an ordinary man (En vanlig människas ovanliga äventyr) av Thio Chan Bee. 119 sidor. Engelsk text. Pris 16 kr. Idé och Kultur.

Dokumentärfilmen *Asiens Bestämmelse*. En europeisk 100-mannatrupp med musikalen "Luta er ut" besökte Indien och Sydostasien. En medföljande filmfotograf dokumenterade hur försoning ägt rum mellan olika folkgrupper, bl a i Malaysia. Färg. Engelskt tal. Svensk kommentar och text. 22 min. Filmhyra 30 kr. Idé och Kultur, Sveavägen 36^{VI}, 111 34 Stockholm. Tel. 08/10 34 56.

nya vägar att ta itu med olika av vår tids brännande problem.

Ett nytt element som Scheu förde in i detta samarbete mellan politiker var att dagligen ta tid till stilla eftertanke. De fann att man kom till helt andra resultat vid diskussioner och överläggningar politiker emellan när man gemensamt i stillhet sökte efter vad som är rätt i stället för att fastna i prestigetänkande om vem som har rätt. En av dem som blev engagerad av denna nya dimension av en politikers arbete var Sri Lankas nuvarande statsminister.

Det var visionen för vad som härigenom kunde åstadkommas som också förde Adolf Scheu till Norden där han besökte kolleger i riksdagarna i Danmark, Norge och Sverige.

Tio nordiska politiker sände en hyllning till Adolf Scheus minne. Socialdemokrater såväl som borgerliga politiker från Danmark, Finland, Norge och Sverige sade: "Vi politiker från fyra nordiska länder och från olika partier tänker i djup tacksamhet på vår vän Adolf Scheu och hans bidrag till att stärka relationerna mellan tyska och nordiska politiker."

Vid sin död var Scheu i färd med att utarbeta en inbjudan till en ny politikarsamling i Caux i augusti i år där sommarens konferensstema är helt i linje med det som Scheu gjort till sin livsuppgift "Att överbygga klyftorna". Andra politiker har nu tagit ansvar för att genomföra detta initiativ.
G. W.

□ NÄR KENYAS NYE president Daniel Arap Moi talade vid sin företrädare Kenyattas bortgång sade han bl a:

— Alla kenyaner, både ministrar och civila tjänstemän, är ansvariga inför mig, men jag står ansvarig inför Gud. Om jag inte regerar rätt och rättvist kommer jag att dömas av Gud.

□ I ENGLAND HAR BBC riksradio haft ett 45 minuters program med rubriken "Frank Buchman — världens samvete".

Den franskspråkiga TV-kanalen i Canada hade nyligen ett 20 minuters program om Caux, konferenscentrum för moralisk upprustning i Schweiz.

Nöd- utryck- ning till Rhodesia

Camilla Thornberg är en sjuksköterska som de senaste åren har arbetat som avdelningssköterska på jubileumskliniken vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Hon reste i höstas till Rhodesia för att arbeta där med moralisk upprustning. Det här är några av hennes tankar inför avresan dit.

□ Menade Gud allvar, när Han sade, att jag skulle säga upp mitt arbete som avdelningssköterska på en canceravdelning? Jag hade blivit involverad i en kamp att föra in en ny inställning till vården av döende människor. Detta hade lett till att jag hade tagit del i ett TV-program, i debatter och föreläsningar och blivit intervjuad i pressen.

Jag hade en säker och bra ställning och ett intressant och stimulerande arbete som jag trodde på. Men så en morgon fick jag en oväntad tanke — Gud sade till mig att jag skulle åka till Rhodesia och arbeta för Honom.

Afrika var bara en fläck på kartan för mig. Och att bli ombedd att åka

till Rhodesia av alla platser — ett land som blöder av krig! Jag som kommer från Sverige, där vi inte har haft krig på 160 år.

Olika människor sade till mig att det var idiotiskt att ge sig in i en situation som den i Rhodesia. Men trodde jag verkligen att Gud hade en perfekt plan för mitt liv? Skulle jag låta bli därför att jag var rädd?

Jag insåg att så länge som jag lever för att göra Guds vilja så har jag inget att frukta. Det är en skillnad mellan att göra Guds arbete och att göra Hans vilja. Om jag hade stannat hemma i Sverige så hade jag mycket väl kunnat göra en insats när det gällde att sprida Hans budskap. Men jag skulle inte ha gjort Hans vilja.

När jag väntade på att planet skulle starta så skrev jag:

*Rhodesia/Zimbabwe du blöder
Dina barn lyssnar
till kulsprutesmatter
dina söners blod
ropar till dig från marken
dina döttrars bittra tårar
förgiftar jorden
Skall du förblöda?*

*Det finns fem källor
att hämta blod ifrån
till en transfusion
Ur Jesu Kristi sår på korset
rinner det blod
som kan rädda dig.*

*Herre, hör skriken av smärta
Gör mig villig att transfundera
Din sons blod
Blod är liv
Blod är kraft*

*Jesu Kristi blod är
Nytt liv
Ny kraft.*

*Hjärtintensivavdelningar
av en ny dimension behövs
Lär mig ge intensivvård
till hjärtan som blöder,
sargade, bittra, förtvivlade,
utan hopp, förhårdade,
fyllda av tysta skrik.*

*Herre, krossa Du mitt hjärta
varje dag
så att allt det som inte är av Dig
rinner ut som sörja
ur ett trasigt kärl
Gör ren skärvorna
och sätt ihop hjärtat
med Din kärlek som bindemedel
Fyll mitt hjärta med Dig själv
Ge mig Ditt förstånd
att koppla transfusionslangen
från Dina sår
till blödande människohjärtan.*

*Rhodesia/Zimbabwe du blöder
Är undrens tid förbi?
Finns det ett svar
som gör död till liv?
Vilket svar ger vi
som i svarta rubriker
läser om bröder
som skickar kulkärvar i varandra?*

Vad som än kommer att hända i Rhodesia så vet jag att det är rätt att resa dit. Annars skulle inte Gud ha överöst det här beslutet med så många välsignelser och mirakel. Men det är en annan historia . . .

Camilla Thornberg

”Peter Wieselgren” på Arenan

□ DÅ FILMEN ”Peter Wieselgren — en man för folket” visades på Arenan i Karlstad nyligen utspann sig en mer än timplång dialog mellan publiken och en panel av filmens aktörer om vad man i dagens läge kan lära av Peter Wieselgren.

I Helsingfors ordnade den finska riksdagens nykterhetsgrupp en föreställning av filmen i riksdagshusets nya aula. En sonson till Peter Wieselgren ombads att introducera filmen.

Världskonferens

Från s. 1

När individer och samhällsgrupper möter dessa klyftor med öppna ögon, blir ärliga om sina egna tillkortakommanden och beslutar sig för att under Guds ledning ta itu

med dem, så kan klyftorna överbryggas. Då kan allmänhetens cynism gentemot sina ledare och ledarnas cynism gentemot väljarna försvinna. I en värld av växande splittring och polarisering har förmågan att övervinna klyftor blivit liktydig med förmågan att överleva”.

Inom ramen för sommarens världskonferens i Caux planeras en rad speciella samlingar:

14–24 juli: Moralisk upprustning i teori och praktik — en studie-session för alla generationer.

26 juli–2 aug.: Familjen — insyn och ansvar för andra. Specialsamling för familjer.

5–19 aug.: Allas vår kamp för en rättvis och osjälvisk värld. Ett par veckor under engelskt värdskap.

29 aug.–3 sept.: Hur industrin kan möta människors behov. Samling för industrifolk.

Konferens för att komma åt Brasiliens problem

□ FÖR ATT KOMMA ÅT splittringen och korruptionen i det politiska livet avhålls den 6–11 mars i år en internationell konferens för moralisk upprustning i Salvador i delstaten Bahia i Brasilien. Den äger rum vid en tidpunkt då missnöjet med militärregimen är i stigande. Förra året gick 30.000 bilarbetare i strejk och vann sina krav och vid universiteten strejkade studenterna. Pressfriheten har ökat och pressen har avslöjat tortyr av politiska fångar och korruption på hög nivå. Bahia är den delstat som har störst afrikanskt inflytande. Konferensen kommer att avslutas med en ekumenisk gudstjänst, hållen av kardinalen i Salvador.

Lögn och tillit

Fr. s. 3

rit ljugandet för patienter och döende inom sjukvården", skriver recensenten i DN, tidningens nye chefredaktör Svante Nycander.

"Många läkare anser det legitimt att lura patienterna i välvilligt syfte t. ex. genom låtsasmediciner med förmodad suggestiv verkan (s. k. placebo).

För patienterna betyder läkarnas uppriktighet mer än nästan allting i sjukvården, anser Sissela Bok. De reagerar med förtrytelse om de upptäcker att en läkare fört dem bakom ljuset. Vanliga människor tar över huvud taget det moraliska problemet när det gäller sanning och lögn mera på allvar än specialister och offentliga personer som lätt hittar ursäkter för att ljuga.

— De som utsätts för andras lögn inser en del saker klarare än vad lögnaren gör.

— Att det kan vara svårt att säga sanningen om en sjukdom, att dra en klar gräns mellan sanning och osanning, används ibland som försvar för att man ljugar för patienten. Man kan föreställa sig hur det argumentet skulle kommenteras om det framfördes av en bilförsäljare.

Även många andra yrkesgrupper än läkarna ljugar med gott samvete, inte minst politikerna. Sissela Bok ser detta som en orsak till det sjunkande förtroendet för alla slag av etablissemang i USA. 69 procent av befolkningen anser att landets ledare under de senaste åren konsekvent ljugit för folket. Från 1966 till 1976 sjönk andelen personer som hyser stort förtroende för de ansvariga i sjukvården från 73 till 42 procent. Motsvarande siffror var för storföretagen 55 och 16 procent, för advokatbyråer 24 och 12 procent, för annonsbyråer 21 och 7 procent.

De som drabbas av minskat förtroende är, säger Sissela Bok, de som försöker påverka och övertyga andra

— 'those who advocate something'. Men intresset för etiska problem inom olika yrkesgrupper växer snabbt. Det finns en störtflod av kurser i yrkesetik för journalister, sjukvårdspersonal, officerare, poliser, ingenjörer osv. Det rör sig inte om en moralisk väckelse där man tror på enkla svar, utan om en ökad medvetenhet om de moraliska problemens innebörd.

Privatmoral — samhällsont

Tidigare har man ofta nöjt sig med en enkel rätlinjig etik. Advokater har ofta erkänt en enda förpliktelse, att försvara klienten och hans intressen till varje pris. Sissela Bok påpekar att nästan alla de skyldiga i Watergate var advokater: Nixon, Mitchell och hela vägen ner.

Sissela Bok citerar Wittgenstein som säger: 'Justification consists in appealing to something independent'. "Ett

► sid. 8

Skolan och föräldrarna

Från sid. 1

förlust som detta kan medföra har ibland djupgående och störande effekter på dem. Familjens roll kommer oundvikligen att ändras och vi föreslår inte att vi ska behålla gamla auktoritära attityder. Men äkta stöd, omsorg, intresse och kärlek är de egenskaper som kommer att ge barnen vad de behöver.

Det är inte bara så att moraliska normer och värderingar som bygger på kristna etiken har fått brytas ner grund av likgiltighet för dem utan har också direkt angripits av dem för vilka det enda värdefulla målet är total frihet för den enskilde att göra, skriva och säga vad han behagar, fri från alla hinder och oberoende av vad det betyder för andra. Sex har behandlats som ett mål i sig, oanständighet kallas för fritt språk och oärlighet för självhjälp, men mitt i allt detta har vi samma paradox: skolan förväntas vara oberörd av det.

Många håller fast vid de gamla värderingarna men är alltför ofta tysta, när de ställs inför de högröstade extremister som ger sken av att representera en större del av samhället än de verkligen gör.

Det är lätt att söka syndabocker för det nuvarande tillståndet i samhället och ofta får massmedierna skulden. Det är i hög grad vår förhoppning att de ska känna att de kan gå in i den sorts aktion som föreslås i denna skrivelse för att väcka opinion för en all-

män förbättring av samhället och hejda sönderfallet av normer. I många iakttagares ögon verkar massmedierna koncentrera sin uppmärksamhet på konflikter, sensationer, bagateller, våld och nervpirrande saker utan rum för framställning av kanske mer glanslösa värden som ärlighet, trohet, hänsyn och generositet.

Det finns en väl uppbyggd lagstiftning som rör många av de problem vi står inför, men tillämpningen av den är sorgligt försummad, därför att för få människor är beredda att ta den på allvar. Lagar om närvaroplikt i skolan, åldersgränser för besök på pubar, klubbar och biografier är avsedda att skydda unga människor, men alla som har nära kontakt med dem måste känna till att dessa bestämmelser ringaktas alltmer.

Kvar står frågan: Vad gör vi åt detta? Borde skolan inte mer koncentrera sig på sin verkliga fostrande uppgift och där särskilt inrymma konstruktiva sociala utbildningsprogram för nästa generation av föräldrar? I sådana program får man inte vara rädd för att rikta uppmärksamheten på de grundläggande orsakerna till det onda i samhället som våra elever har en så skakande och bitter erfarenhet av. Man borde diskutera med föräldrarna själva för att fastställa och enas om de verkligt viktiga normer för moral och uppförande som de tror vara avgörande. Den breda debatt som vi vill åstadkomma, kan vara en hjälp att få

en större samstämmighet i samhället och leda fram till det ömsesidiga samarbete som är nödvändigt för alla våra barn."

I en uppföljning av skrivelsen har man bl. a. sänt ut till samtliga hem riktlinjer för det ansvar skola, föräldrar och barn har.

Några av dem som varit involverade i hela denna aktion anordnade nyligen en weekendkonferens kring dessa frågor på Tirley Garth, som är konferenscentrum för moralisk upprustning beläget i västra England. Avons biträdande skolchef ställde frågan: "När man ser att något behöver förändras, sitter man då still och gör ingenting?" Han angav målet med uppgiften så här: "Vi ska börja förändra samhället. Det går inte över en natt, det är fråga om generationer. Men någon måste börja någonstans."

Övers. och bearb. Gunnar Fur

□ DR GUSTAV JONSSON, på sin tid ledande svensk förespråkare för fri barnuppfostran och skapare av barnbyn Skå-Edeby, säger i en färsk intervju i Svenska Journalen:

— På 30- och 40-talen hävdade jag, och många med mig, att barnen skulle uppfostras så fritt som möjligt. De skulle inte förtryckas. Det var väl okay på ett sätt. Men konsekvensen blev att föräldrarna retirerade som auktoriteter. De kände olust inför att ställa krav, stoppsignaler. Det gick för långt, helt enkelt.

— Det är ens plikt som förälder att påverka barnen. Barnen behöver normer vare sig de är politiska eller religiösa. Rädslan att stå för sina ståndpunkter ser jag som en klar brist hos föräldrarna. Det skapar bara osäkerhet hos barnen.

Världen år 2001

Detta är min framtidsvision för världen år 2001, skriver den på sin tid världsberömda västindiske kricketspelaren Conrad Hunte.

— Jag ser den som en flerrasig, flerspråkig ny värld med många kulturer. Under de kommande 25 åren kommer vi i alla länder att ställas inför den fascinerande frågan hur olika kulturer skall kunna leva i harmoni och inte i ständig konflikt.

Grundvalen för denna nya värld kommer att vara ett familjeliv byggt på de absoluta normerna ärlighet, renhet, osjälviskhet, kärlek.

Skolan kommer att vara ett instrument för att sprida sanning och träna människor i tjänande och inte i status.

Industrin kommer att utgöra ett samarbete mellan dem som har makten, dem som har resurserna och know-how och dem som har arbetskraft och kunnande. Ett sådant samarbete kommer att tillgodose behoven i den mänskliga familjen, i varje enskilt land såväl som i hela världen.

I detta nya samhälle kommer inte att finnas slöseri eller brist varken på andliga värden eller på materiella resurser.

Jag skyndar mig att säga att det här inte är sista ordet om framtidens nya samhälle utan bara en början. Men det är det mål som formar mina tankar om natten och mina handlingar om dagen. Det bestämmer vilka jag träffar och vad jag säger till dem.

Om man inte står för någonting faller man för vad som helst. Det är därför det är så väsentligt att vara förpliktad.

Conrad Hunte berättar att han skrev ner sin framtidsvision efter en rad politiska mord nyligen.

— När Aldo Moro mördades tog det mig mycket hårt. Lika djupt känner jag det varje gång någon blir skjuten i Belfast.

För ett par år sedan delade jag rum med en vän från Afrika vid en världskonferens i Schweiz. Han stod mycket nära presidenten i sitt land. Redan då

visste han vad som skulle komma att hända där — politiska mord i stor skala.

Temat för konferensen var "Förso-ningens dynamik". Han började skymta ett hopp. Han for tillbaka med en idé om hur han skulle kunna kämpa för sitt land och sitt folk.

Året därpå mötte jag honom igen. Det var vid ett möte för toppledare från flera afrikanska länder. Han jobbade hårt för att skapa enighet mellan de olika fraktionerna i sin delegation. När han återvände hem blev han åtalad på grund av falska anklagelser från personer inom armén, vilka var avundsjuka på honom. Det fanns ingen sanning i anklagelserna och domaren avvisade målet. När han kom ut ur domstolsbyggnaden, där hans föräldrar stod och väntade för att ta emot honom, blev han nedskjuten med kulspruta.

Lögn och tillit

Från s. 7

moraliskt försvar innebär en vädjan till en oberoende instans. Den värdering utifrån man vill rättfärdiga en lögn med måste tåla att redovisas och försvaras offentligt. En osanning kan inte rättfärdigas med argument som bara har giltighet i det egna partiet, den egna rörelsen, eller i kretsen av yrkesbröder. De som själva löper risk att bli vilseledda ska få vara med och döma."

— Att systematiskt ljuga så att andra människor tvivlar på sina egna sinnen och tappar allt självförtroende är urgröpande och förstörande. Det händer att barn utsätts för detta t. ex. när föräldrar låtsas att deras äktenskap är lyckligt.

"I ett samhälle där vi alla blir alltmer beroende av experter, politiker och informatörer av olika slag är det viktigt att pröva de argument, varmed ljugandet försvaras", skriver Svante Nycander i sin avslutande kommentar. "Att de starka och inflytelserika ljuger för de svaga är ett samhällsont, inte bara ett privatmoraliskt problem."

Jag var i Cheshire när meddelandet nådde mig. Jag blev som bedövd. Det var första gången jag hade kommit så nära ett politiskt mord. Vid den tiden kunde jag inte uthärda smärta av något slag.

Jag har en hjärna som måste göra någonting för att absorbera svåra situationer. Jag sträckte ut handen efter en kortlek för att lägga en patiens Gud talade till mig: "Varför är det så att när du behöver vända dig till mig så vänder du dig bort ifrån mig?" Jag drog tillbaka handen.

Närmast intill kortleken låg min bibel. Jag tog den och den föll upp en vers där det står: "Hans liv inte vara förgäves." Min vän i Afrika hade gett sitt liv för andras frihet, och det hade inte varit förgäves. Jag behövde inte själv bära bördan.

Övers. U. M. Fur

Arabisk och europeisk ungdom möts

Dr Abdou Sallam, tidigare Egyptens hälsominister, välkomnade i januari en studentdelegation från England. Besöket var ett led i ett utbytesprogram, som gått sedan 1973 i syfte att stärka i mellan de båda länderna på grundval av det andliga arv som är gemensamt för kristendomen och islam.

Dr Sallam underströk i sin välkomst att egyptisk ungdom ofta tror att i Väst uppnått sin ekonomiska utveckling på bekostnad av de religiösa och moraliska värdena, och de reagerar emot det.

Årets delegation hade inbjudits av prorektorn för Kairos universitet, dr Mahmoud Darwish, som förra sommaren deltog i världskonferensen för moralisk upp- rustning i Caux, Schweiz. De egyptiska studentdelegationerna har vid sina besök regelbundet deltagit i tidagars ledarskapskurser, som hållits i samband med dessa världskonferenser.

Ny Värld, organ för Stiftelsen för Moralisk upp- rustning, utkommer med 8 nummer per år. Utgivare: Idé och Kultur, Sveavägen 34, 6 tr, 111 34 Stockholm. Tel. 08/10 34 56. Prenumerationspris per kalenderår: Sverige kr 35:—, postgiro 70 98 70 - 0 (Idé och Kultur), Finland mk 30:—, postgiro 11 20 95 - 0 (Ny Värld), Helsingfors. Lösnummerpris: kr 2:50/mk 2:—. Ansv. utgiv.: Lennart Sjögren. Redaktörer: N. G. Ekman, Finn Harald Wetterfors. I redaktionen: Ingeborg Ekman, Bror Jonzon, Ann-Kristin Särnbrink, Gunnar Wieselgren. Distrib.: Alf Söderlund. ISSN 0347-2272